

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Amerikanka u Bosne

Ann C. Bigelow

6. oktobar 1969, ponedjeljak. Preko Srbije jugozapadno od Beograda. Iz ovog ravnog kraja zašli smo u sve brdovitije i brdovitije područje i kad smo prešli lijepu Drinu u Zvorniku nalazili smo se zacijelo u Bosni: džamije s munarama i žene u šarenim dimijama, neke čak sa šamijama koje su im pokrivalo nos i usta. Što je kraj krševitiji to je život teži, a na to, recimo, ukazuje gotovo potpuno odsustvo cvijeća oko kuća. Zapazili smo ograde (neke su tek grubo ispleteno granje) koje seljaci postavljaju oko velikih plastova da spriječe pristup stoci. Karakteristični kosi dugi krovovi od sivog crijepa na hambarima. Ovo je vjerovatno najbolja vrsta dana i godine da se prelaze bosanske planine, s kasnim popodnevnim suncem što pada na crvene i zlatne boje jeseni. Bilo je zaista lijepo, no B. i ja smo se saglasili da ovaj kraj nikad ne bismo izabrali da u njemu osnujemo farmu. U Olovu B. je primijetio malo polje s bogumilskim spomenicima srednje veličine i, sav uzbuđen, zaustavio se da ih bolje pogleda.

Stigli smo u Sarajevo u sumrak. Hoteli su bili puni zbog neke konferencije pa je jedna žena u “Starom gradu” poslala mladića s nama preko rijeke do privatne sobe, rezervne sobe u porodičnom stanu. Pravi zgoditak, posebno turski zahod, koji je tek rupa u podu s dva mjesta za tvoja stopala. To je bila prastara zgrada i soba nije bila previše čista, ali se gazdarica ponudila da podgrije hranu za Dana ako želimo. Večera u “Starom gradu”: jedan je uvijek pjevao tužne pjesme pune uzdaha s drugovima za stolom (ko zna šta su sve popili) pa je šef sale došao i rekao im: “Prestanite, molim vas, to nije lijepo”, ali se uvijek nije na to obazirao i nastavio je s pjevanjem. Šef sale nije više dolazio. Naručila sam pljeskavicu, a B. bosanski lonac, a onda me je B. odveo da stanem na otiske Principovih stopala na čuvenom uglu.

7. oktobar, utorak. Ustala sam i otišla po izmaglici na Bašaršiju u 7.15, čak i prije nego što su se tezge postavile na tom starom trgu s kaldrmom, ali ne prije stotine golubova i onih jadnih ljudi koji ti prodaju zrnavlje kukuruza da ga baciš pticama. Tuda je prolazio navjerovatno raznolik svijet—imuni, dobro obučeni građani, seljanke s tamnim maramama i brkati muškarci u čakširama i crnim čizmama, odrpani Cigani, žene i djevojke, uvijek sa zlatnim minđušama. Nakon doručka u “Starom gradu” (“komplet” s bijelom kafom) hodali smo uskim kaldrmisanim ulicama s desetinama dućana—nakit, kolači, novine, popravka cipela, itd, čiji su svi vlasnici bili Mustafe, Muhamedi, Alije i Hadžije—potom u dvorište lijepe glavne džamije, a zatim u veliku prodavnicu Bosnafolkloru gdje nam je voda išla na usta pri pogledu na čilime: Tu smo na kraju smo napravili našu veliku kupovinu kod lijepe i mile djevojke koja je rado odmotala veliki broj čilima da Danny puže po njima i sanjari. Zatim do Muzeja Gavrila Principa, gdje su nam ljubazni stari kustos i B. ispričali o onome što se tu desilo i sve to oživjeli za nas . . .

Popodne smo napravili veliku šetnju uz jedno brdo (mimoilazili smo se sa seljacima s jagnjadima i konjima koji su silazili u grad—da prosto postaneš vegeterijanac od tog prizora), krivudavim pokrajnim uskim ulicama sve pastelnih boja. Djeca i Danny su se gledali kao op?injeni. Doksati nad ulicom, u turskom stilu. Mnogo ma?aka. Doma?ice u dimijama. Oronula džamija sa znakom “Spomenik kulture pod zaštitom države”. Izašli smo kod stare tvr?ave, sada vojne kasarne i sjeli da se divimo veli?anstvenom vidiku na grad, još u izmaglici, no došao je jedan vojnik i upitao nas šta želimo. Ispostavilo se da nismo trebali biti tu pa smo sišli do sljede?eg zavijutka na putu, s kojeg se još pružao divan pogled . . . Onda smo otišli u sasvim drugi dio grada, u ulicu više zapadnoevropsog izgleda gdje je hiljade ljudi šetalo, naro?ito mladi?i koji su o?ijukali s djevojkama, i kona?no smo našli knjižaru u kojoj smo kupilu kartu Sarajeva i Na Drini ?upriju (mladi prodavac je o?ito bio zadovoljan i volio je tu knjigu, jer je Andri? “naš”). Onda smo otišli na ?evap?i?e, koka-kolu i kola?e u lokal koji se zove “Restaurant Grill” gdje nisu imali pola stvari s menija, a jedan mali dje?ak se udario u sto, našto je on udario sto. Ve?ina svijeta je samo jela slatkiše, sa ?ašom kefira. Bili smo namrtvo umorni i otišli smo na spavanje dok je Lolita treštala na televiziju u susjednoj sobi. . . .

Zatim smo krenuli za Dubrovnik. Zapanjile su nas velike nove stambene zgrade u Novom Sarajevu—tu živi velika ve?ina Sarajlija, daleko od orijentalne ?aršije s njenim seljankama koje prodaju pletene ?arape i Ciganima koji prodaju kukuruz. Kontrasti prevladavaju: na periferiji grada, u polju ispred savremene tvornice koja se zove ENERGOINVEST, jedna seljanka ?uva kravu i namotava pre?u na vreteno iz smotuljka bijele vune. Vidjeli smo mnogo žena kako predu vunu na ovaj na?in, dok druge pletu ili šiju ?uvaju?i stoku, pogotovo ovog dana. Cesta se opet vijugavo penje po bosanskim brdima i zavija oko njih, a poslije svakog zavijutka nisi siguran za što se cesta koristi—svuda je bilo djece s torbama, a nikad nismo vidjeli školski autobus u ovoj zemlji; mnogo odraslih je hodalo cestom, tako?e, uklju?uju?i i Cigane. Na povratku smo ?ak vidjeli nekoliko ciganskih ?ergi duž puta—ove se sastoje od tek nekoliko bijednih malih šatora, nešto gizdavih jastuka, dronjaka umjesto odje?e, lonca iznad otvorene vatre, djece što tr?e oko; jedna je Ciganka išla cestom i došla bebu potpuno pokrivenu njenim ruži?astim džemperom. Na jednom mjestu se grupa ?aka (i male djevoj?ice su bile u dimijama) i jedna odrasla osoba okupila oko velike zmije kraj puta. Konja i kola na sve strane—sedam njih u jednom tunelu ne dužem od pola milje; krave, guske, ovce—šta je sljede?e? . . .

10. oktobar, petak. Rekli smo zbogom moru i krenuli u unutrašnjost—ka Po?itelju. Ono što smo isprva mislili da je tek gomila raštrkanih iako zanimljivih ruševina postalo je (1) selo koje je i sada nastanjeno, i to ljudima s kojima nam je bilo drago komunicirati i (2) što je bilo još ve?e iznena?enje, istorijski zna?ajno naselje koje se danas obnavlja s takvim prefinjenim ukusom kakav još nismo vidjeli. Naš je boravak ovdje bilo ogromno zadovoljstvo u svakom pogledu. Najprije smo odlu?ili da se prošetamo pa smo se uputili, za dvjema ženama u dimijama, uzbrdo stepenicama od kaldrme pored brojnih kamenih zdanja do džamijskog dvorišta s drve?em. Sjeli smo tu na zid i pravili opaske o broju cipela pred vratima. U tom trenutku vrata se otvoriše i iza?e 75-100 vjernika, muškarci uglavnom u fesovima, a žene u dimijama i šamijama. Uspjeli smo nekako do?i na kraj podnevne molitve u petak! Obuvši cipele, vjernici su stajali okolo i ?askali. Starije žene su sjajnim upalja?ima zapalile cigarete, napravljene kod ku?e i gruba izgleda, ali mla?e žene nisu pušile. Jedan starac bez zuba, ali uspravan, pri?e nam privu?en Dannyjem i re?e da u Po?itelju živi 150 obitelji. Teško ga je bilo razumjeti, teže od simpatičnih mladih žena koje su sjedjele na zidu pored nas i stidljivo zapo?injale s nama razgovor o djeci. Sve su gledale Dannyja s udivljenjem. Jedna od njih (otprilike mojih godina) rodila je dje?aka 1. januara u porodilištu u obližnjoj ?apljini. Pitala me je da li dojim Dannyja i da li on puže. Odgovaraju?i na moje opasku da mlade žene ne puše a starije pouše, odgovorila je da je to istina i da je to “loše za organizam”.

Muž joj radi u drugom gradu. Svijet se postepeno razišao i mi pogledasmo unutra, kroz prozore džamije—na unutrašnjim zidovima boja se gulila i izgledali su strašno zapušteno, ali su na podovima bili debeli, šareni, novo izgledaju?i orijentalni ?ilimi.

Nakon toga smo se popeli kamenim stazama pored kamenih zgrada u raznim fazama opravke, stalno se dive?i pogledu na selo, munaru, mediteransku sat kulu, kubeta na zgradama, sve to poredano u prirodnom amfiteatru s ostacima utvrde na vrhu koja gleda dolje na zelenu Neretvu. U zraku je bilo ne?eg slatkog i teškog ?iji izvor nismo mogli ustanoviti. Svuda su bujali grmovi šipka sjajnih listova s plodovima koji još nisu bili zreli. Velike crne ptice neprekidno su graktale i letjele visoko iznad sivih ruševina. Dolje na vodi bilo je velikih sivih i bijelih vodenih ptica. Bilo je sun?ano i izuzev graktanja i pokojeg glasa seljana i zvuka kamiona koji su prolazili, daleko dolje na cesti, sve je bio tiho. Popeli smo se sve do vrha i upijali vidik koji su graditelji nekad imali a onda smo htjeli pre?i preko vrha i si?i s lijeve strane ali smo otišli dalje stazom s onu stranu hrbata brda. To nam se, me?utim, isplatilo: pro?askali smo sa suncem ispe?enim usahnulim star?i?em koji je sa svoja dva konja putovao pet dana iz svog sela Milice. Brat mu živi u Chicagu i oni se dopisuju. Rekao je: “Amerika—bogato tamo”. Odgovorili smo: “Vi ste ovdje bogati ljepotom”. Uzvratio je: “Kamenito ovdje”. Zatim je odgegao, pravi proizvod krajolika, dok smo mi stajali i posmatrali ga kako ide. Još jedna korist koju smo izvukli iz ovog pješa?enja, bar kad se osvrnem nazad: dobili smo osje?aj hercegova?kog krša dok smo išli nizbrdo sa zaobljenim bijelim stijenama, grmovima šipka, crv?cima i oskudnom suhom mahovinom. B. je sve vrijeme nosio Dannyja dok nismo najzad stigli u naseljeno mjesto.

Kakav šok u?i u zgradu na kojoj piše “restoran” i ugledati raskošno ure?enu prostoriju (u stilu starog hana koji je zapravo tu bio, kako nam je postepeno postajalo jasno) s niskim stolovima oko ognjišta duž zidova i s ukusnom hranom za male pare (sve ukupno \$2.5). Zgrada je velika i teška, u turskom stilu za takva zdanja—debelih zidova i bez prozora, pa si na ulazu imao utisak kao da ulaziš u kakvu špilju. B. je pitao gdje je hotel “Stari grad” koji se elegantno reklamirao duž ceste, i zaista, ispalo je da je to izvjestan broj starih ku?a koje su obnavljali, svaka tek s nekoliko soba. One su tako uskla?ene sa svim drugim u selu da nismo ni primijetili njihovu funkciju. Nevjerovatno mjesto za “hotelsku sobu”—uz kamenitu stazu mimo ku?e u kojoj se trenutno živi i onda u jednostavno namješteno ali sasvim odgovaraju?e prebivalište s okre?enim zidovima i drvenim podom. Danny je volio svuda da puže. Kroz prozor se pružao pogled preko razgranatog drveta na donji dio sela, s bivšom medresom i hanom i dalje preko Neretve na gola brda u izmaglici. ?im iskora?iš van, tu, ni pet metara od njenih ulaznih vrata, ?u?i žena muslimanka, sva izborana, u dimijama i s maramom svezanom na vrhu glave i puši ru?no savijenu cigaretu. Toj prijaznoj komšinici se Danny jako dopao.

Sada je ve? bilo kasno popodne pa smo otišli dolje do rijeke, pokupili nekoliko vrsta kamenja i malo šetali. Razgovarali smo s lijepom Desom, djevojkom iz mjesta koja tu radi u turist birou. Bila je bar isto toliko op?injena nama kao mi njom. Ima malog sina koji se zove—zamislite—Harry (dok nam je to govorila, mali dje?aci iz susjedstva Hamid i Hasan primakli su se da slušaju). Vidjeli smo ga sljede?eg jutra—sladak je. Baka ga ?uva. Desa ga je dojila 13 mjeseci i kaže da ovdje “skoro sve” doje. Pitala je da li mi povijamo Dannyja—kaže da je to dobro jer je dijete tada “mirno”. Ona ne odobrava “konzerve” za djecu i kaže da treba po?eti s jednom kapi soka od narandže i postupno to pove?avati, poslije ?ega bi djetetu trebalo davati ono što i odrasli jedu. Poslije toga smo se popeli do naše “hotelske sobe” i dali Dannyju njegovu “konzervu” i onda je zaspao; potom smo otišli po mraku dolje do hana na supu od paradajza i kompot. Kasnije je sastav od ?etiri muzi?ara svirao džez i preko trideset ljudi, što mušakaraca što parova, je došlo da tu provede ve?er—i stari han je ponovo oživio!

12. oktobar, subota. Hotelska soba u Sarajevu. Naš posljednji dan i uz to još i nevjerovatan. Probudili smo se s pogledom na munare u izmaglici kroz prozor našeg hotela, zatim zanimljiv razgovor sa sobaricom koja je rekla, “malo upotrebljavamo konzerve” ovdje, i koja misli da Danny ne izgleda zdravo. Potom doručak u prizemlju, gdje nas je žena na recepciji upozorila da je cesta grozna. Onda smo kupili hljeba i kruške i krenuli put Višegrada. . . . Minut pošto napustite centar Sarajeva već ste van grada, na beskrajnom potezu kamenite, vijugave, uske ceste s rupama koju naša karta označava kao “međunarodni put” ili “glavni pravac” ali kojoj nijedan vozač niti putnik ne bi smio biti podvrgnut. No B. nas je dovezao u Višegrad za tri i po sata vožnje u prosjeku 20 milja na sat. . . . A [u Višegradu], u svojoj bijeloj ljepoti naspram bosanskog krajolika, stajao je Most. Gledajući ga uživo bilo je kao stajati pred nekom svjetski poznatom ličnosti—s istinskim osjećanjem strahopoštovanja. Nezaboravno uzbuđenje, pojačano sviješću da je do njega bilo teško doći. Tu smo bili od 12.30 do 2.45 i ja sam uživala u svakom trenu. Parkirali smo kraj ceste nedaleko od mosta i kroz red stabala sa sićušnim lišćem divili se ljepoti originalnih bjelkastih kamenova i ljupkim jakim lukovima na krajevima, koje nacisti nisu uništili, i mirnom jesenjem danu, dok se cijeli most odražavao u širokoj i plitkoj Drini. Prošli smo ispod i prešli na drugu stranu (mjesni tinejdžeri gore na mostu iznad nas veselo su dovikivali Dannyju) i zaključili da je most ljepši s one prve strane, obasjan suncem. Popeli smo se zatim na sam most i prešli ga; zapazili smo da mladi ljudi još šetaju po njemu i sjede na sofi. Savremeni (nesumnjivo post-Nobel) hotel “Višegrad” je tu blizu; prošli smo kroz predvorje koje se osjećalo na urin do bašte na obali i popili sok i cijelo vrijeme gledali ono zdanje dok su velike vodene ptice letjele visoko iznad rijeke a mještani prelazili most, brže ili sporije. Grad je mali ali ima modernu samoposlugu, robnu kuću i stambene zgrade, te crkvu na istočnoj obali i džamiju nedaleko do hotela. Opet smo prešli most, zaustavljajući se na žutoj kapiji gdje se toliko toga desilo ali gdje je u tom trenutku bio samo jedan mladi par i pijanac u staroj gruboj radnoj odjeći s glavom u rukama. B. je iznenadilo kako je voda plitka, no vidjeli smo da je mulja bilo nekoliko stopa uz obalu, a znak na kapiji u visini struka obilježavao je vodostaj iz 1896, tako da nas nije više trebalo uvjeravati—ima dijelova godine kada na Drini zaista treba moćan most da je premosti.

Ilidža, 2. avgusta 1970. Opet hotel “Nacional”. Bigelow—a, da, bila si već ovdje. Uzima ti pasoš, daje ti ključ (nakon što je rekao da nema mjesta).

Večeras sam se za 3 ½ dinara odvezla tramvajem broj 3 do Ilidže. Divan izlet umanjeno jedino mojim samozaštitnim ponašanjem—brzi hod, izbjegavanje da previše gledam u ljude, na oprezu. Ovo mjesto je stvoreno za lagodnu šetnju. Ambijent je to iz 19. vijeka, poput Saratoga ili Chautauque. Veličanstveni nasadi prelijepih starih topola sa stazom s obje strane i cesta prekrivena krošnjama dokle pogled seže. Košice i konji za iznajmljivanje za vožnju. Starinski parkovi s geometrijskim cvjetnim lijevama i vodoskokom i hoteli stari stotinu godina, s omalterisanom fasadom i jeftina izgleda, na dobro odmjerenom rastojanju jedan od drugog.

Kada će neko napisati esej koji objašnjava čemu služi korzo? Dok neskriveno posmatraš druge, svjestan si da i tebe motre. Stoga ubrzavam korak i odvrćam pogled. . . . U određeno doba dana (6—8 naveće) mladi ljudi idu u izvišanje i prihvataju da ih se gleda. Kretanje je ležerno, smišljeno. Nikome tad nije do svižanja vlastitog posla; najviše što bi činili bilo je da zastanu da pogledaju izloge ili kupe sladoled. . . . Načini da se isključiš: ne oblači novu, privlačnu odjeću; hodaj “poslovnim” korakom; nosi velike stvari koje si netom kupio; idi sam; izbjegavaj poglede drugih.

Sarajevo, 4-7. avgusta. 4. avgusta 1976.—Kakav sretan dan! O. je došao pa smo otišli u Vijećnicu. Rekao mi je o uredbi o limitu od tri dana za žitanje za neprijavljene strance (ksenofobija, kaže). Na stepeništu smo sreli prof. Ekmečića. O. me je odveo u neosvijetljenu sobu

s katalogom gdje mi je jedna (previše, rekao je) ljubazna bibliotekarka pomogla sa zavrslamom ispunjavanja reversa i molbom za u?lanjenje (30 dinara). Nazad sutra ujutro kada ?e me moje naru?ene knjige ?ekati u ?itaonici za periodiku, tako?er neosvijetljenu. Zatim da odvedemo veselu malu bucmastu B. od jedne bake do druge, zatim na Filozofski fakultet i upoznavanje mnogih sekretarica i bibliotekarki. O.-ova soba gleda na jugozapadni dio Sarajeva, uklju?uju?i sefardsko groblje na brdu. . . .Zahvaljuju?i O. dobila sam mnoštvo Zbornika i sto tu u biblioteci. Dva i po sata ?itanja, dok su bibliotekarka i nekolicina drugih službenika proveli cijelo to vrijeme pri?aju?i. Ko god je htio da radi osje?ao bi se kao da ne pripada; hvala Bogu pa me nisu ni primje?ivali te sam se mogla udubiti u ?itanje.

5. avgust. Još jedan ispunjen dan. Sarajevo mi se sve više svi?a. . . . Slažem se s O. da je položaj grada izuzetan. No teško mi je udisati zrak jer su izduvni gasovi tako gusti. Volim restorane u dvorištima, kao Daire. Muslimanski ukus je poseban i meni potpuno nepoznat i nerazumljiv, no ovdje je on dio Jugoslavije. Pogrebne povorke ju?er i danas su vrlo razli?ite od pravoslavnih u Makedoniji: devetoro starijih ljudi sahranjeno u isto vrijeme. Muškarci u crnim kaputima i bijelima turbanima sjeli su u kola kraj Begove džamije i odvezli se u oblaku izduvnih gasova i s velikim ubrzanjem. Ju?er je jedan stari musliman s bradom sjedio prekrštenih nogu ispred džamije ?uvaju?i tri mrtva?ka sanduka prekrivena platnom ispisanim arapskim slovima. A osje?anja? U svakom slu?aju, ona tu zacijelo nisu bila ispoljena. . . .

6. avgust. Još jedan dobar dan za?injen živahnim razgovorom, na primjer rano jutros uz kafu na Filozofskom fakultetu s pametnom, ženstvenom, dragom bibliotekarkom kratke kose i T., crnomanjastim studentom iz Trebinja kojeg veoma zanimaju mitske teme, kao i mene. Zašto se Amerikanci toliko trude? Da zarade novac? Ne, kažem ja. Zbog protestantskog porijekla? O, kako je tebi lako da objasniš i pojednostaviš moja jedinstvena obilježja. T. kaže da želi biti blizak s nekolicinom bliskih prijatelja i imati trajnu vezu sa ženom i porodicom. Profesionalno, to je ve? druga stvar. Ve?eras mi se u restoranu u prizemlju pridružio Ratimir, referent iz Ago-ne?ega u Novom Sadu, a zatim i njegov kolega Staniša. Lijepo smo se popri?ali o životu, tu i u hotelu “Evropa”. Bilo je zabavno šetati s njima, ruku pod ruku, smiju?i se i šale?i.

7. avgust. Dok sam ?itala, grupa ljudi na Filozofskom fakultatu naglas je razmišljala uz kafu—opušteni razgovor. . . . Stvarnost koju su oni živjeli bio je odlomak vremena provedenog zajedno, ne mjereno satom ili vremena kojeg su dužni ikome. Zatim na ?evap?i?e u jednu od onih specijalnih ?evabdžinica—divni su, s lukom i somunom umo?enim u saft. Konobarica je prvo poslužila sve muškarce iako su sve žene ?ekale duže.

U zraku izme?u Sarajeva i Dubrovnika. Zapodjenula sam ugodan razgovor s jednim krupnim gospodinom iskri?avih o?iju koji je sjedio do mene dok smo virili van na gole bosanske planine koje smo nastojali imenovati. Kad smo ustanovili da je on Musliman iz Sarajeva rekla sam mu da sam se ja upravo rastala od mog omiljenog Muslimana iz Sarajeva, O.H. “O, rekao je, dakle, sin H.—poznajem tu obitelj još iz donjovakufskih dana. Majka mu je bila prava ljepotica u svoje doba. Putovao je u Kairo poslom, za Šipad. Šarmantan ?ovjek, taj Jusuf Muji?i?.

Višegrad, 15-16. jula 1978. Susret s O. i drugima je kao posjeta zavi?aju. Popili smo sok kad su stigli a kasnije smo ve?erali u Sportskom centru. Izvrsna drinska pastrmka . . .

Jutros su me odvezli u Višegradsku banju me?u šumovitim brdima. Lijepo skromno malo lje?ilište. E. kaže da mu je voda dobra za lije?enje sterilnosti i za reumu. Grupa starih muslimanki sa šarenim šamijama i u dimijama što sjede u bašti kafane s mušepcima koji gledaju na rijeku i šumu bila bi predmet za nezaboravnu ali ipak nekako neprikladnu fotografiju.

Poslije sam otišla u hotel “Bikavac” za podnevni objed. Neki se glas ?uo s obližnjeg brda, prije i poslije pljuska, gotovo sigurno iz ku?e koja se završavala jer joj je rublja u nizu (O. kaže “darovi”) visio s krova. Teletina i gljive su bile vrlo ukusne ali sad imam višegradski proljev. . . .

O. mi je ve?eras ispri?ao stari vic dok smo uživali u jelu u “Bikavcu”. Pitali jednog starog seljaka: “Jesi li ?itao Na Drini ?upriju?” “Ma, šta ?ito? Hodo po njoj!”

Fino smo se provodili za ve?erom i smijali pri?i kako su oni (E. za volanom) sletjeli s puta na jednom starom mostu u Me?e?i. Seljak s dva vola ih je izvukao nazad na cestu. A onda, jedan drugi put taj isti seljak s volovima se zaglavao na isti na?in i O. mu je pomogao da iza?e na put. Taj ?ovjek nikad nije prepoznao O.

Upravo sam otišli kod E-ine nene. Draga starica. Topao prijem—limunada, ?okolada, slatkiši, kafa. Kad sam odlazila, rekla je: “Kaži majci da mi do?e pa ?emo pušiti zajedno.” O. je rekao da je E.-na porodica nekad bila vlasnikom hotela ovdje, ali su sve izgubili poslije rata. Mala ku?a u kojoj nena živi je vrlo skromna; to je ljetna kuhinja susjedne ku?e gdje njen sin brija? stanuje. Se?ije sa tri strane, s orijentalnim ?ilimima na njima i na podu. Dvije velike tegle s ružinim laticama u vodi, za sok. Ona ima reumu—O. kaže da je to jugoslovenska bolest. Otišla je doktoru tuže?i se na bol, a on joj je odgovorio: “Stara si. Šta o?ekuješ?”

Prevod: Omer Hadžiselimovi?? – © 2010 Omer Hadžiselimovi?

Nota: S mužem Bruceom i 9-mjese?nim Dannyijem, Ann. C. Bigelow je živjela u Beogradu 1969-70. godine i u to vrijeme putovala Bosnom u novom Volkswagenu bubi. Bigelow je i poslije toga posje?ivala Bosnu. Slijedi izbor iz njenih bilježaka s ovih putovanja.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.